

MIMI VLAOVIĆ

PUT

NA *prvi*
POGLED

— Laguna —

Copyright © 2012, Mimi Vlaović
Copyright © ovog izdanja 2012, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*„Bog je označio svetu put kojim svaki čovek treba da ide.
Trebalo samo pročitati ono što je on za tebe napisao.“*

*Paulo Koeljo,
Alhemičar*

1 p.u.t.

PUT? Najlepši događaj na celom svetu. Uvek je bio tu za mene, i uvek će biti. Taj fantastičan osećaj koji ti prostruji kroz čitavo telo kad vidiš samo prvu od milion slika dosad nepoznate države. Počinješ iz početka. Novi ljudi, nove zgrade, nove ulice, nova atmosfera. Pokušavaš da se prilagodiš u novoj sredini i promeniš način na koji si živeo. Spreman si da uđeš u novi svet, da probaš nove stvari, prilagodiš se kulturi, naučiš jezik. Da tumaraš ulicama koje nikada nisi video i tražiš neko posebno mesto na teži način, bez mape. Da upoznaš ljude koji se kreću u tom okruženju svaki dan, i pretvaraš se da si isti kao oni. Da je to tvoj dom. Kao da svaki dan mirišeš to cveće, pričaš na tom jeziku, živiš tim plućima (koja su kod nekih naroda puna, a kod nekih naroda se u njima nađe jedva malo vazduha).

Ali u tome je draž. Učiš da budeš neko drugi.

Koliko sam ja ljudi do sada bila! Stara baka Italijanka koja svakog dana kupuje novo cveće i tvrdi da joj je ono

najbolji prijatelj. Mlada devojka iz Londona koja izlazi svake noći i studira na *Regent Collegeu* u isto vreme. Biznismen na Menhetnu koji ne zna ni za šta drugo osim za poslovne sastanke i posao. Mala Eskimka kojoj je svakodnevica da upeca neku ribu, i pobegne od belog medveda...

A ja? Pronalazim se u svim tim ljudima koji me inspirišu, fotografišem ih svakodnevno i u toj zemlji pravim izložbu fotografija. Moj cilj je da ljudi shvate koliko su te male stvari koje svakodnevno ponavljaju zapravo zanimljive i ispunjavajuće.

Da. To sam ja. Lala Vi. Ili Visović, kako glasi moje puno prezime. Stalno putujem i uživam u svom poslu.

Ali najteži deo je povratak. Treba imati srca da se rastanete od te osobe za koju ste disali, živeli i mislili. Ušli u svaki kutak njegovog ili njenog mozga. Tih ljudi je u mojoj dosadašnjoj karijeri bilo baš mnogo. Toliko da sam počela da zaboravljam njihova lica, misli, pa čak i imena. Zar je to ispravno? Živeti sa njima, misliti, oblačiti se kao oni, a posle... Posle se ne sećati ni njihovog imena!

I evo me ponovo. Avionom se vraćam iz Afrike, od jednog malog dečaka. Bio mi je to najteži posao do sada. Nisam ni mislila da će biti tako teško biti malo dete, sa tužnim očima, veoma ćutljivo.

Kada sam ga prvi put videla, mislila sam da nema šanse da prodrem u njegove misli. Nikad ništa nije pričao, nije me gledao u oči, nije imao prijatelje. A onda sam, kada sam ga jednog dana zatekla kako crta raketu granom po pesku shvatila da je u njegovoj glavi nešto što niko od nas ne bi pomislio. Normalno, fotografisala sam taj trenutak.

Oduvek sam mislila da sam prosečna kada je u pitanju mašta. Nije da je nisam imala, crtala sam, pisala neke

priče, ali nisam bila kao neki... Kao, recimo, ovaj dečak. Tako pametan, a zaglavljen u vremenu. Zaglavljen u nekoj zemlji gde nije bilo šanse da se upiše na fakultet, a pogotovo da ostvari svoj san. Zato, u želji da mu pomognem, kao i svakom od svojih identiteta, poklonila sam mu mnogo novca. Meni jednostavno nevažnog, a njima i te kako važnog. Tako sam usrećila mnogo ljudi.

Stigla sam u Beograd. Za taj grad nemam reči. Ponekad ne mogu da dočekam da dođem, da vidim Knez Mihailovu, Kalemegdan, 25. maj, Hram Svetog Save. A ponekad mi je glava i dalje u drugom telu, i sve što želim jeste da ostanem tu gde mi je kuća bila šest meseci. Kad samo pomislim na to da će me ljudi, kad se vratim, prvo obasuti gomilom pitanja na koja nisam voljna da odgovorim...

I posle toga ću moći da se vratim svojoj ovdašnjoj rutini. Ustajem oko jedanaest, doručkujem kornfleks, oblačim se u jednu od kombinacija koje sam pokupila u silnim gradovima u kojima sam bila. Izlazim u jutarnju šetnju Knezom i stižem do svoje drugarice koja mi prepričava šta se sve dešavalo za šest meseci mog odsustva, onda svraćam u knjižaru da proučim koju bih sledeću zemlju mogla da posetim. Kada je odaberem, sva srećna se vraćam kući i guglam o toj zemlji. Onda već rezervišem karte, planiram put i stupam u kontakt s jednim od njenih stanovnika sa kojim se dogovaram ko će da mi bude sledeća inspiracija. Dok sve to uradim, već je veče i izlazim sa Kristinom u obližnji kafić. Uglavnom se neverovatno dosađujem i jedva čekam da stignem kući, a zatim, iako je već kasno, pregledam albume fotografija sa svojih izložbi i navlačim osmeh na lice. Zatim spavam, i ujutro sve ispočetka. Lepo je to. Ali pomalo zastrašujuće. A porodica?

PUT? Tako naporna stvar... Prvo, prođe večnost dok dođeš do svog odredišta. Drugo, moraš da se prilagodiš tom narodu u čiju zemlju si došao. A zašto bih se prilagođavao kada tako gubim svoje „ja“. Tako postepeno gubimo svoje običaje, kulturu, jezik. Ja lično nikada nisam učio drugi jezik. Smatram da je pričanje na tuđem jeziku kao izdaja svog. Ali zato znam sve srpske praznike, srpske običaje, srpske pesme, srpske igre, srpske značajne ličnosti i celu srpsku istoriju i geografiju. Odgajan sam tako da mislim da je najbolje ostati u svojoj zemlji i konstantno je poboljšavati. Jedem samo srpska jela, gledam samo srpske te-ve programe, čitam samo knjige srpskih pisaca i samo srpske časopise. Neki ljudi misle da sam lud. Ubedeni nacionalista. Ja samo mislim da poštujem Srbiju i Beograd više nego ostali. Nažalost, mnogo Srba prezire svoju zemlju, svoj narod, svoj jezik. I ja shvatam da moj narod ima loših strana, ali zato sam tu ja koji ističem svaku dobru crtu našeg naroda i naše prelepe zemlje!

U Beogradu, najlepšem gradu Balkana, znam svaku ulicu. Odrastao sam ovde i mislim da lepšeg grada nema na celoj planeti!

Stvarno ne razumem zašto ljudi toliko vole da putuju... Od koga i čega beže, da li misle da će se svi njihovi strahovi izbrisati dok su na putu? A tek ne razumem zašto se ljudi sele u inostranstvo. Da li žele da svoj narod ostave na cedilu, i svoje pretke koji su se toliko borili za nezavisnost i za bolji život u ovoj zemlji? Za mene, oni su obične kukavice i veoma sebični ljudi.

Ja sam Vetar Lević. Mnogi ljudi se iznenade kada čuju moje ime. Nije mi baš jasno zašto? Vetar je srpska reč i nije nimalo čudna. Mnogi mi kažu da i ličim na vetar, tvrdoglavo uvek mislim da sam u pravu, i ostavljam utisak na svaku osobu s kojom razgovaram.

Moj posao... Imam galeriju-ateljé i držim kurseve na temu „Srbija kao pozitivan brend“, posle kojih vodim radionicu za mlade gde oni crtaju, slikaju, pišu, fotografišu, smišljaju koreografije i na sve načine ispoljavaju svoju kreativnost na pomenutu temu. Kursevi u mom ateljeu su veoma posećeni i čak su postali obavezni deo nastave za sedmi razred osnovne škole. Ali, naravno, kurseve držim svima koji žele da me saslušaju, u bilo koje doba dana i noći. Gotovo uvek sam u svojoj galeriji zato što imam stan sprat iznad nje. A kada nisam, posećujem svoja omiljena mesta u mom omiljenom gradu.

Danas je divan dan, a ja sedim u svojoj fotelji, gledam kroz prozor, pijem malo domaće rakije i pokušavam da nađem nešto zanimljivo da čitam. Međutim, svi naši časopisi su puni priča o Lali Vi, koja je naša poznata fotografkinja. Verovatno mislite da je volim zato što je Srpkinja, i to uspešna, ali ne, ja je ne razumem jer ona pomaže svakom mogućem narodu i svakoj zemlji na ovoj planeti osim svojim sopstvenim. Ne bih se začudio da više ne zna srpski, toliko je stranih jezika naučila. Zar nije logično poboljšati ugled prvo svojoj zemlji, a tek onda drugim? Zna li ona šta je dom?

2 d.o.m.

DOM? Šta je to? Imala sam ih toliko dosad i, mada se uvek vraćam Beogradu, ne osećam se kao da je to moj dom. Porodica mi je tu, i sve je to lepo, samo... Ne znam šta više da radim? Svakog dana mi se dešavaju zanimljive stvari. Svakog dana milion događaja za koje bi ljudi ubili. Ali da li sam nenormalna ako mogu iskreno da kažem da ponekad samo poželim da živim kao i ostali. Sa mužem, decom, psom, problemima. Da.

U srednjoj školi nisam znala šta želim. Ali kada sam otišla u Madrid sa najboljom drugaricom, jednostavno mi se javilo. To je to. Želim da putujem. Celog života samo želim da putujem. I tako sam izmislila atipičan, veoma zanimljiv posao, koji niko na svetu ne radi sem mene. Sa jedne strane tako savršen. A sa druge potpuno nesavršen. Da li smo mi isti takvi? Da li ja izgledam savršena drugim ljudima. A da se razumemo, nisam. Nikad nisam ni bila.

Da vidimo. Nisam još ni stigla u Beograd, a već mi se putuje nekud drugde. Samo želim nekud da idem, da pobegnem od sveta koji me čeka. Da li?

„Vozaču, zaustavite kola!“ Šta ja to radim? „Vozite nazad na aerodrom molim vas.“ I okrećemo se. Ponovo idem nekud, a ne znam kud.

Kada sam stigla na aerodrom, stojim izbezumljena i gledam raspored letova:

PARIZ - 14.00	UKRCAVANJE
LONDON - 14.10	UKRCAVANJE
TIVAT - 15.00	
RIM - 15.45	
BUDIMPEŠTA - 16.00	

Budimpešta? Tako blizu, a tako daleko. Nikada nisam ni pomislila da otputujem u zemlju pored Srbije, dok sam uvek bila više raspoložena za druge kontinente, i dalje zemlje. Sređeno. Idem u Mađarsku. Pitam se kakva je hrana, kakva kultura, da li im je jezik mnogo težak. Jesu li srčani ili hladni? Mirni ili avanturisti? Da li je Budimpešta toliko lepa kao što svi kažu? Da li je grad usklađen sa ljudima ili nije? Kako će mi biti da šest meseci živim tamo? A taj period obuhvata i Novu godinu i Božić. Kako li ih slave tamo? Čiji ću život odsad da pratim? Devojčice, devojke, žene, bake, možda prabake? Ili dečaka, momka, muškarca, deke, pradeke?

I odjednom, sva sumnja mi je nestala. Ovo je ono što želim da radim. Tako sam uzbuđena, tako srećna! Jedva čekam da vidim koja avantura mi predstoji. Jedva čekam da fotografišem! Arhitektura, hrana, ulice, priroda i, najvažnije – ljudi. Ta tako magična bića, koja se svaki dan rađaju i prelaze u neki drugi svet. Izmišljaju sve i svašta. Tako lepi na toliko različitih načina.

Kupujem kartu.

Znam. Upoznaću se s nekim Mađarom u avionu. I nekako ću naučiti jezik na brzinu. Veoma brzo učim jezike, to mi je već postalo veoma lako. Ljudi su uvek bili zadivljeni tom mojom veštinom. Znam već sedamnaest jezika, a u sedamnaest zemalja sam i bila, uvek u zemlji u kojoj se govori različit jezik. Ali veoma tužno je to što nikada nikome nisam rekla „volim te“, ni na jednom jeziku. Naravno da sam to rekla članovima svoje porodice. Ali nije isto to reći nekom koga znaš kraće od celog života. I uvek moraš da se pitaš koji je odgovor na to tvoje „volim te“. Da li će sve proći dobro? Da li će odgovor biti „volim te“? I ako će biti, da li je to iskren odgovor, ili samo automatski, naučen? Ježim se čim pomislim na to. Zato sad idem da putujem.

DOM? Ja imam predivan dom. Nedeljom idem kod svojih roditelja na ručak, posećujem svoju sestru bar jednom nedeljno, imam apsolutno iskren odnos sa njima. Naravno, imam i svoj dom. Svoj predivan veliki stan, sav u toplim bojama. Imam i psa koji moj dom čini domom. Zove se Dobrodušan. Svi umiru od smeha kada im kažem ime svog zlatnog retrievera, ali ime je srpsko i u potpunosti ga opisuje. On mi je najbolji drug i nikada nije pobjegao, iako su vrata uvek otvorena ili otključana. Našao sam ga kada je imao tek nekoliko dana. Bio je sâm, šćućuren u nekoj rupi poput miša.

Dok sam jednog jesenjeg dana, sa svojih šesnaest godina, vozio bicikl na 25. *maju*, začuo sam tiho zavijanje. Stao sam da pogledam šta proizvodi taj umilan zvuk, i tada sam ga video. Ne sećam se, ali mislim da je još uvek bio slep. Uzeo sam ga i poneo kući. Roditelji su se prvo malo predomišljali, do tada nikada nismo imali kućnog ljubimca, ali kada je spustio svoju malenu šapu na moju ruku, znao sam da će zauvek ostati deo naše porodice.

Branio me je od školskih nasilnika, uvek bio dobro društvo kada sam gledao filmove. Bio je tu čak i kada sam se prvi put

poljubio sa devojkom. Išao je sa mnom svuda. I pored mojih odličnih prijatelja on mi je uvek bio najbolji drug, a i sada je.

Danas slavimo devetu godišnjicu mature. Slavimo svaku godišnjicu, ali se ionako često viđamo. Svi mi iz odeljenja smo nerazdvojni, sada dosta njih već ima supružnike i decu, ali to ih ne sprečava da se vidimo bar jednog dana u godini. Nas trideset dvoje. Svi smo uvek zajedno bežali sa časova, pravili smicalice i krišom upisivali ocene u dnevnik.

Ali ipak, uvek smo se izdvajali moja tri druga i ja. Nas četvorica (i naravno Dobrodušan) stalno smo bili na meti devojaka, profesora... Imali smo dobre ocene (uglavnom nam je uspeh bio vrlo dobar), ali je zezanje uvek bilo vrhunsko. Filip, Radovan, Nebojša i ja.

Sada: Filip je ugledni advokat koji ima divnu ženu (svoju prvu devojku i našu školsku drugaricu) i dvoje dece, Radovan je nasledio porodičnu pekaru, a Nebojša je poznati pisac. Svi smo ostali u zemlji, i tu lepo živimo. Svakog utorka se viđamo u Radovanovoj pekari i tom događaju se posebno radujem. Međutim, kako godine idu, sve ređe uspevamo da dođemo sva četvorica. Ja sam uvek tu, ali ponekad izvisim i niko se ne pojavi, a sutra se pravdaju. Od kada smo „odrasli“, čini mi se da kao da beže od svog detinjstva.

3 **b.e.g.**

BEG? Da li bežim? Da li bežim od ljubavi? Da li sam kriva zbog toga? Posle toliko filmova, tekstova, pesama o nesrećnoj ljubavi, mnogo češćoj nego što je srećna, zar stvarno treba da „ne gubimo nadu“ i da „tragamo za nekim sa kim ćemo biti do kraja života“, makar nas to koštalo kraja života! Zar je normalno da posle toliko neuspeha i dalje mislimo da ćemo doživeti uspeh, i nastavimo da tragamo za „srodnom dušom“? Nije. Posle brojnih neuspeha, ja sam počela da se bojim, a zatim sam postajala prestrašena samo kada mi kroz glavu prođe situacija koja bi mogla da mi se desi: da na nekog protraćim silno vreme, i sve živce, a da se na kraju ispostavi da on nije pravi! Postoji li taj „princ na belom konju“ ili žene, od prve pojave čoveka, uzaludno tragaju, a sebi ne žele da priznaju da je možda, samo možda, neko izmislio pojam savršenog muškarca i time zavarao celu civilizaciju lepšeg pola. Lepše jesmo. Nežnije, takođe. Ali kada neko kaže „slabiji pol“, poželim da mu svaka od četiri milijarde žena na svetu lupi

najjaču šamarčinu, pa da vidi koji je pol slabiji. Jedno vreme, negde oko 10.000 godina p.n.e. postojalo je matrijarhalno doba. Jedini put u životu civilizacije. I to kada je žena otkrila zemljoradnju, ali evo šta se desilo. Čim su muškarci otkrili plug, smislili su da je suviše teško da se tim bakće žena i oni krenuli da obrađuju zemlju. I eto ti ga patrijarhalno doba. Dugo. Dugo. Trajalo je nekoliko milenijuma. A sada smo kao izjednačeni. Samo što nismo. Nikad. Uvek je neko jači.

Zar stvarno zauvek moramo da budemo podeljeni u ta dva tima? Kao najgori divljaci, mi se borimo jedni protiv drugih krvoločnije nego navijači kada igraju *Zvezda* i *Partizan*. Žene vs Muškarci. Večita borba u kojoj nikada nije bilo pobednika. A kako to da objasnim? Ne možemo jedni bez drugih! Ako planiramo da nastavimo sa ljudskom rasom, još uvek su nam potrebna oba pola. Dok neki naučnici ne izmisle nešto drugo što bi moglo da zameni jedan. A mislim, iako nisam nikakav naučnik, da to nije moguće. Takve nas je Bog stvorio. I zauvek ćemo morati da trpimo jedni druge.

Znam. Mislite da sam pesimista. Da ne znam za one najlepše trenutke koje provodimo upravo jedni s drugima. Ali ako smo već podeljeni u ta dva tabora, zar nije svaka ljubav zabranjena ljubav? Što je čini još lepšom, slađom i kraćom. Zašto je tako komplikovano? Zašto svi ne možemo da se volimo i uživamo u životu? Odgovor je jednostavan: ne možemo svi da budemo hipici. Nekima to leži, a drugima, kao na primer meni, uopšte ne leži. Ali, u suštini, razlika nije velika. Muškarac, žena, svi želimo jednu stvar. Ne! Nije ono što ste odmah pomislili... svi želimo da budemo srećni. Samo to. Ni manje ni više. Ali

kada ćemo biti srećni? Kada ćemo zastati sa svojim mnogobrojnim prohtevima, zahtevima i željama? Šta u stvari znači biti srećan? Šta to podrazumeva? Da li je to ono „i živeli su srećno do kraja života.“ Ili je to i više od toga? A opet, da li uopšte želimo da znamo da ćemo zauvek biti srećni? Gde je tu onda onaj mali strah, mala neizvesnost, nada? Smorila bih se da znam da ću uvek živeti srećno... to jednostavno nije normalno ni dobro za nas. Nismo programirani tako da, kad neko klikne *esc*, jednostavno završimo sa nečim i odustanemo... u stvari, češće ćemo uraditi baš obrnuto. Mada bih stvarno volela da negde u mom mozgu postoji dugme „dilit“. Nekad je neke stvari bolje zaboraviti, jednostavno izbrisati, poštedelo bi nas mnogo patnje, bola i tuge. A sad. *F5* bi bilo baš strava dugme, jednostavno u glavi izlistaš da li ti je neko poslao mejl. To bi bilo perfektno! Ponekad razmišljam da li smo mi tako napravljeni? Kao kompjuter? Sa svim tim komandama koje nam neko daje... Ali onda se setim situacija kada mi je baš bila potrebna pomoć: niko umesto mene nije kliknuo neko dugmence i sve stavio na svoje mesto, ipak sam sve to morala da obavim sama. Mi jednostavno ne možemo da budemo kompjuteri. Previše smo svojevoljni. Da se vratimo u realnost. Još petnaest minuta do leta, stojim u *free shopu* i gledam u gomilu zanimljivih stvari. Ali malo je žalosno što nemam kome da ih kupim. Kristini sam već donosila po milion poklona sa svakog puta, i ona baš i ne voli kada je neko obasipa poklonima. Izlazim iz *shopa* i krećem.